

Навчально-науковий юридичний інститут
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет ім.В.Стефаника»

ДОГОВІР ЯК УНІВЕРСАЛЬНА ФОРМА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції

(м. Івано-Франківськ, 20 березня 2020 р.).

Івано-Франківськ – 2020

Редакційна колегія:

Васильєва В. А. – директор навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України

Гейнц Р. М. – завідувач кафедри цивільного права навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», кандидат юридичних наук, доцент

Олійник О. С. – доцент кафедри цивільного права навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», кандидат юридичних наук, доцент

Гришко У. П. – викладач кафедри цивільного права навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», кандидат юридичних наук

Д28 Договір як універсальна форма правового регулювання: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 20 березня 2020 р.). Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2020. 125 с.

У збірнику представлені тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Договір як універсальна форма правового регулювання», яка відбулася 20 березня 2020 року на базі навчально-наукового юридичного інституту Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

© ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В.Стефаника», 2020

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВІДЧУЖЕННЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ ТОВ ЗА ДОГОВОРОМ

Вдосконалення корпоративного законодавства триває впродовж останніх декількох років, що зумовлено виконанням ряду програм, щодо яких Україна взяла на себе зобов'язання адаптувати нормативні акти України відповідно до законодавства Європейського Союзу, а саме здійснити реформу корпоративного права відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» (схвалено Указом Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015) та Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони.

Зокрема, одним із питань, що потребує перегляду в законодавстві є питання оборотоздатності корпоративних прав, адже попри всі наукові дослідження і практику застосування визначення поняття корпоративних прав та визнання їх єдиним оборотоздатним об'єктом на рівні ЦК України не відбулося. Разом із тим варто проаналізувати ті зміни, які все ж таки мали місце в законодавстві та у деякій мірі вплинули на загальну ситуацію, що склалася з цього питання.

У науковій літературі існує декілька підходів до розуміння корпоративних прав як оборотоздатного об'єкта, а саме 1) переходить тільки майнова складова корпоративних прав, право участі як особисте немайнове право не передається; 2) переходить частка у статутному капіталі товариства, що є майновим правом учасника, а право участі виникає внаслідок вступу до товариства; 3) переходять корпоративні права як єдиний оборотоздатний об'єкт.

Варто зазначити, що вказані підходи мають право на існування, оскільки або відображали чи відображають реалії законодавства, або вказували на шляхи вирішення корпоративних спорів у судовій практиці, або знаходили наукову аргументацію щодо потреби удосконалення корпоративного законодавства з метою уникнення неправильного сприйняття сутності корпоративних прав як оборотоздатного об'єкта та уникнення ситуацій зловживання корпоративними правами учасниками у таких випадках.

Перші два підходи відображали об'єктивну дійсність, що склалася на рівні ЦК України, спеціальних законів про господарські товариства і судової практики. Адже до внесення змін від 06. 02. 2018 року до ЦК України у ч. 1 ст. 100 зазначалося, що право участі у товаристві є особистим немайновим правом і не може окремо передаватися іншій особі, а в ч. 1 ст. 116 ЦК України передбачалося, що відчуженню підлягає частка (її частина) у статутному (складеному) капіталі товариства, цінних паперів, що засвідчують участь у

товаристві. Відповідно право участі є особистим немайновим правом, а частина у статутному капіталі – майновим правом.

У зв'язку з цим на практиці досить часто виникали ситуації, що призводили до зловживання корпоративними правами. У ст. ст. 51, 59 Закону України «Про господарські товариства» (втратив чинність у цій частині) передбачалося, що зміни до установчих документів товариства з обмеженою відповідальністю вносилися на загальних зборах учасників, в тому числі й щодо розміру часток кожного з учасників. Оскільки право участі визначалося як особисте немайнове право, що не переходить, а виникає при набутті статусу учасника товариства, то момент набуття корпоративних прав учасника товариства з обмеженою відповідальністю зводився не до моменту укладення договору відчуження корпоративних прав, а до моменту внесення змін до статуту товариства. Зловживання корпоративними правами полягало в тому, що з метою не допуску третіх осіб до управління товариством, учасники скликали та проводили загальні збори з врахуванням тільки тих часток, власниками яких вони є, а продану частку розмивали шляхом збільшення або зменшення статутного капіталу у обсязі частки, яка відчужувалася. Невизначеність правового статусу особи, яка набула частку у статутному капіталі за договором, вказувала на відсутність ефективних способів захисту її прав. Такі ситуації зумовлені в першу чергу відсутністю поняття корпоративних прав як єдиного оборотоздатного об'єкта цивільних прав, набуття якого вказувало б на нерозірваний у часі перехід всіх правомочностей від учасника товариства до особи – набувача.

У подальшому судова практика та її узагальнення сформувалися таким чином, що право власності на частку в статутному капіталі товариства у третьої особи виникає з моменту укладення договору, якщо інше не встановлено домовленістю сторін. Набуття права власності на частку в статутному капіталі надає третій особі право на вступ до товариства. Для прикладу, варто навести практику Касаційного господарського суду, який тлумачить зазначену проблематику з урахуванням вказаного вище законодавства наступним чином.

ОСОБА_2 звернулася до Господарського суду міста Києва з позовом до ОСОБА_3 про визнання права власності на частку в статутному капіталі ТОВ «Сімферопольське автотранспортне підприємство № 14329» за ОСОБА_2 в розмірі 99 %, що відповідає вкладу в розмірі 565 095,96 грн. На обґрунтування позовних вимог позивач посилається на невизнання відповідачем права власності ОСОБА_2 на частку у статутному капіталі ТОВ «Сімферопольське автотранспортне підприємство № 14329» в розмірі 99 % статутного капіталу товариства. При цьому як на підставу виникнення права власності позивач вказує на договір купівлі-продажу частки у статутному капіталі товариства від 18 квітня 2017 року. В узагальненнях Верховного Суду у справах, що виникають з корпоративних відносин Суд надав таке роз'яснення. Право власності на частку в статутному капіталі ТОВ або ТДВ у третьої особи виникає з моменту укладення договору, якщо інше не встановлено домовленістю сторін (ст. 363 ЦК України). Набуття права власності на частку в статутному капіталі надає третій особі право на вступ до ТОВ. Право участі у ТОВ або ТДВ є особистим немайновим правом, а отже, автоматичного набуття статусу учасника товариства у зв'язку з набуттям

третьою особою права власності на частку в статутному капіталі не відбувається. Право безпосередньої участі у ТОВ або ТДВ третя особа набуває тільки з моменту вступу до товариства, що має бути підтверджено відповідним рішенням загальних зборів учасників товариства [2].

Також закон не пов'язує момент виникнення права участі у ТОВ або ТДВ з моментом державної реєстрації відповідних змін у складі учасників ТОВ або ТДВ. Якщо товариство після прийняття рішення про внесення змін до установчих документів (зміна складу учасників) не повідомило орган, що здійснив реєстрацію, для внесення необхідних змін до ЄДР, новий учасник має право звернутися до господарського суду з позовом про зобов'язання товариства вчинити дії щодо державної реєстрації змін в установчих документах товариства у зв'язку зі зміною у складі учасників товариства на підставі ст. 7 Закону України «Про господарські товариства» (п. 2.6 постанови пленуму Вищого господарського суду України від 25 лютого 2016 року № 4 «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин») [1]. Як вбачається з наведеного тлумачення, переходить частка у статутному капіталі товариства, що є майновим правом учасника, а право участі виникає внаслідок вступу до товариства.

Втім після внесення змін від 06.02.2018 року до ЦК України зазначені положення про визначення права участі як особистого немайнового права були виключені з цього Кодексу. Ч. 1 ст. 116 ЦК України доповнено положення, що договір відчуження майна, предметом якого є частка (її частина) у статутному (складеному) капіталі товариства, укладається у письмовій формі. З наведеного випливає, що частка у статутному капіталі визначається як майно, що в контексті розуміння ст. 190 ЦК України є особливим об'єктом, яким є окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки. Таким чином, можна зробити висновок, що частка у статутному капіталі є майновим правом, однак залишається відкритим питанням про природу права участі, оскільки законодавець вже відмовився визначати його як особисте немайнове право, а також про співвідношення між собою таких понять, як «частка у статутному капіталі», «право участі», «корпоративні права» в контексті їх оборотоздатності.

Якщо звернутися до Закону України «Про товариства з обмеженою і додатковою відповідальністю», то у ч. 1 ст. 21 зазначено, що відчуженню підлягає частка у статутному капіталі, а у ч. 2 цієї ж статті визначено, що статутом товариства може бути встановлено, що відчуження частки (частини частки) та надання її в заставу допускається лише за згодою інших учасників. Відповідне положення може бути внесене до статуту або виключене з нього одностайним рішенням загальних зборів учасників, у яких взяли участь всі учасники товариства. Також у статті 20 Закону передбачено правила про застосування переважного права учасників товариства на придбання частки у статутному капіталі, а у ч. 5 ст. 11 Закону визначено, що у статуті має бути прописано порядок вступу до товариства та виходу з нього, але нема прив'язки до обов'язкового внесення до статуту інформації про зміни у складі учасників, розмір їх часток тощо.

З наведеного випливає, що доцільно було б визначати частку у статутному капіталі не як майнове право, а як корпоративні права, що переходять від учасника товариства до інших осіб. Корпоративним правам, як об'єктам цивільного обороту, варто надати наступні характеристики: організаційно-майновий характер, що вказує на специфіку природи корпоративних прав; оборотоздатність, тобто можливість переходу корпоративних прав від учасника товариства до інших осіб, що забезпечується шляхом укладення правочинів або здійснення інших правомірних дій; вартісний характер, що вказує на майнову складову корпоративних прав, яка визначається із суми внесків до статутного (складеного) капіталу, що мають матеріальну цінність, прибуткової діяльності товариства та його ділової репутації на ринку капіталів; правовою формою фіксації корпоративних прав є частка у статутному капіталі.

Список використаних джерел

- 1) Дайджест судової практики Верховного Суду у справах, що виникають із корпоративних відносин. 2018 р. – 15 липня 2019 р. С. 74–76.
- 2) Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 13 листопада 2018 року у справі № 910/605/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77821192>.

Албу Андрій Аркадійович

*кандидат юридичних наук, викладач кафедри
конституційного, міжнародного та адміністративного права
навчально-наукового юридичного інституту
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені В. Стефаника»*

ДОВІРЧЕ УПРАВЛІННЯ ЯК РІЗНОВИД ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Фінансові послуги є сферою міжнародних послуг, яка найбільш інтенсивно розвивається, значно відрізняються від усіх інших видів послуг і розглядається урядами як стратегічна галузь. Сфера фінансових послуг включає багато видів діяльності, що пов'язана з фінансовими активами і розглядається як сукупність усіх фірм, що надають фінансові послуги або є об'єднанням таких традиційних і сегментованих галузей промисловості як банківська діяльність, цінні папери, страхування, нерухомість, кредит, інвестування тощо. Сферою реалізації фінансових послуг є фінансова посередницька діяльність, яка спрямована на забезпечення обслуговування руху грошей з метою одержання доходу. Фінансові послуги надаються фінансовими установами відповідно до вимог чинного законодавства та положень нормативно-правових актів.

Відповідно п.2.ч.1.ст.4 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” (надалі – Закон) фінансовою послугою вважається довірче управління фінансовими активами [1]. Для вітчизняного ринку фінансових послуг довірчі послуги щодо управління

Зміст

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОГОВІРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

ШИШКА РОМАН БОГДАНОВИЧ

КОДИФІКАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ДОГОВОРИ 5

KOSTRUBA ANATOLII VOLODYMYROVYCH

SUBJECTIVE GROUNDS FOR TERMINATION OF THE CONTRACTUAL
RELATIONSHIPS 8

ЗОЗУЛЯК ОЛЬГА ІГОРІВНА

ВЧЕННЯ ПРО ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ:
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 12

ГУДИМА-ПІДВЕРБЕЦЬКА МАРІЯ МИРОСЛАВІВНА

СУБСИДІАРНИЙ ДОГОВІР ЯК ПЕРЕДУМОВА ВИНИКНЕННЯ
ДОГОВІРНИХ СУБСИДІАРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ: ВИСУНЕННЯ
ГІПОТЕЗИ ЩОДО ІСНУВАННЯ 15

СТЕФАНИШИН НАТАЛІЯ МИХАЙЛІВНА

СМАРТ-КОНТРАКТ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ 19

ЦЕРКОВНА ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУТУ ПОРУКИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ
УКРАЇНИ 23

РОМАСЬ МАРІЯ ІВАНІВНА

ДОГОВІР ЯК ФОРМА УЧАСТІ ДЕРЖАВИ УКРАЇНА У ЦИВІЛЬНИХ
ПРАВОВІДНОСИНАХ 26

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОКРЕМИХ ДОГОВІРНИХ КОНСТРУКЦІЙ

ГАЛЯНТИЧ МИКОЛА КОСТЯНТИНОВИЧ

ДОГОВІРНІ ВІДНОСИНИ ЩОДО ПРОЖИВАННЯ В ГОТЕЛІ ЗА
ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ 31

ЗЕЛІСКО АЛЛА ВОЛОДИМИРІВНА

ВИДИ ДОГОВОРІВ ПРО СПІЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЗА
ЗАКОНОДАВСТВОМ ПОСТСОЦІАЛІСТИЧНИХ ДЕРЖАВ 34

МІЛОВСЬКА НАДІЯ ВАСИЛІВНА

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ СТРАХОВОГО ВИПАДКУ ЗА ДОГОВОРОМ
ПЕРЕСРАХУВАННЯ 37

СМІТЮХ АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

ЩОДО БАЛАНСУ ІНТЕРЕСІВ У КОНЦЕСІЙНИХ ВІДНОСИНАХ 40

ГЕЙНЦ РУСЛАНА МИКОЛАЇВНА

ДОГОВІРНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗБЕРІГАННЯ РЕЧЕЙ У ГОТЕЛІ 43

КУЗНІЧЕНКО ОКСАНА ВАЛЕРІЇВНА, КОТИК В.С.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДОГОВОРУ ЛІЗИНГУ В УКРАЇНІ 47

МАКОВІЙ ВІКТОР ПЕТРОВИЧ

ТЕМПОРАЛЬНІ ВЕЛИЧИНИ У ДОГОВОРАХ З ПЕРЕДАЧІ МАЙНА У
ТИМЧАСОВЕ КОРИСТУВАННЯ 50

МИРЗА СВІТЛАНА СТЕПАНІВНА

ЗАКОНОДАВЧІ РЕАЛІЇ УПРАВЛІННЯ БАГАТОКВАРТИРНИМ
БУДИНКОМ ІЗ СТАТУСОМ «НОВОБУДОВА» 53

ФЕДОРОНЧУК АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

ГОНОРАР ЯК УМОВА ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ ПРАВОВОЇ
ДОПОМОГИ 56

ПАРУТА ЮЛІЯ ІВАНІВНА

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ДОГОВОРУ ПРО СПЛАТУ
ЧЛЕНСЬКИХ ВНЕСКІВ У ГРОМАДСЬКОМУ ОБ'ЄДНАННІ 63

БАШУРИН НАТАЛІЯ ЯРОСЛАВІВНА

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОГОВОРУ ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ 66

ПОГУТЬ ОЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВИЙ РЕЖИМ МАЙНА ПРИ ЛІКВІДАЦІЇ
НЕПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ 70

ДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЗА УЧАСТЮ СПОЖИВАЧІВ

БАНАСЕВИЧ ІРИНА ІВАНІВНА 77

ЕЛЕМЕНТИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ СПОЖИВАЧА 77

ГОРБЛЯНСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ЯРОСЛАВОВИЧ 80

ПОНЯТТЯ ДИСКРИМІНАЦІЙНИХ УМОВ ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ
ПОСЛУГ ЗА УЧАСТЮ СПОЖИВАЧА..... 80

ГРИШКО УЛЯНА ПЕТРІВНА 83

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОРУШЕННЯ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ПРИ УКЛАДЕННІ
ДОГОВОРУ ПОЗА ТОРГОВЕЛЬНИМИ АБО ОФІСНИМИ
ПРИМІЩЕННЯМИ ТА ДОГОВОРУ НА ВІДСТАНІ..... 83

КОНЦЕПЦІЯ ЦИВІЛЬНО- ПРАВОВОГО ДОГОВОРУ В ІНШИХ ГАЛУЗЯХ ПРАВА

ЛОГВІНОВА МАРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

УЧАСНИКИ ДОГОВОРУ ПРО ПАТРОНАТ НАД ДИТИНОЮ 89

ОЛІЙНИК ОКСАНА СТЕПАНІВНА

ІННОВАЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ..... 93

ЩЕРБАКОВА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

ВИДОВА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ КОРПОРАТИВНИХ ДОГОВОРІВ..... 96

СІЩУК ЛІЛІАНА ВАСИЛІВНА

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВІДЧУЖЕННЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ ТОВ ЗА
ДОГОВОРОМ 101

АЛБУ АНДРІЙ АРКАДІЙОВИЧ

ДОВІРЧЕ УПРАВЛІННЯ ЯК РІЗНОВИД ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ 104

ДАНИЛЮК МАРИНА БОГДАНІВНА

ДОГОВІР ЯК ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ КОРПОРАТИВНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ
ФОНДІВ 108

ЗІНИЧ ЛЮБОМИР ВАСИЛЬОВИЧ 112

ПРАВОВІ АСПЕКТИ УКЛАДЕННЯ ЛІЦЕНЗІЙНОГО ДОГОВОРУ ЩОДО
ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ 112

БОНДАРЄВ ЕДУАРД МИКОЛАЙОВИЧ..... 115

АКЦІОНЕРНИЙ ДОГОВІР – ПОІМЕНОВАНИЙ ЧИ НЕ ПОІМЕНОВАНИЙ:
ПРОБЛЕМАТИКА ПИТАННЯ 115

ТУРЯНИЦЯ МАРІЯ-МАРГАРИТА ІВАНІВНА..... 119

БІРЖОВИЙ ДОГОВІР В СИСТЕМІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРІВ:
ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ 119

Наукове видання

ДОГОВІР ЯК УНІВЕРСАЛЬНА ФОРМА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

за матеріалами

Всеукраїнської науково-практичної конференції

(м. Івано-Франківськ, 20 березня 2020 р.).

В редакції авторів наукових статей

Комп'ютерна верстка: Ігор КОЗИЧ

Правка: Уляна ГРИШКО

Підписано до друку 11.04.20 Формат 60x84/16. Папір офсетний. ум.друк.арк.
20,5 Наклад 100 прим. Зам. №12/19-20.

Віддруковано в навчально-науковому юридичному інституті ДВНЗ
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» 76018,
м.Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 44а e-mail: lawdept@pu.if.ua